

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Klára Burešová

NÁZEV PRÁCE: Vývoj Nietzscheho filozofie nadčlověka v průběhu jeho života

OBOR STUDIA: Filozofie a společenské vědy

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

V *Anotaci* (s. 4) autorka svůj hlavní cíl mj. představuje jako snahu „zmapovat Nietzscheho filozofii nadčlověka, její vývoj, základní proměny a body zlomu v průběhu Nietzscheho aktivní tvorby.“

Pro naplnění tohoto záměru strukturuje práci do tří hlavních kapitol s množstvím podkapitol. Základní logika dělení sleduje etapu před napsáním díla *Tak pravil Zarathustra*, kde je představen *nadčlověk*, jakožto předmět hlavního zájmu bakalářské práce (1. kapitola, s. 9-29), poté samotné „období nadčlověka“ (2. kapitola, s. 29-39) a konečně zbylé Nietzscheho práce (3. kapitola, s. 39-40).

Ač není cílem autorky v této bakalářské práci prozkoumat zevrubně celé Nietzscheho dílo, souhlasím s tím, že je důležité zmínit některé zásadní momenty z jeho raných textů a zastavit se i u jeho pozdního díla, aby bylo možné demonstrovat určitou konzistenci a kontinuitu všech zásadních Nietzscheho tezí, což je záměr, který autorka v *Úvodu* zmiňuje (s. 7). A právě tento pohled z větší časové perspektivy, zachycující všechny podstatné etapy Nietzscheho díla, to umožňuje splnit, protože strukturu kapitol lze považovat za vhodnou pro dosažení vytyčených cílů.

Nicméně co trochu překvapí je to, že období „před nadčlověkem“ autorka věnuje suverénně nejvíce z celkového rozsahu (20 stran), zatímco jádrové části bakalářské práce, periodě, kdy Nietzsche přichází s konceptem *nadčlověka* potom jen 10 stran, přičemž poslední část má extrémně disproporční dotaci (2 strany) a to přestože právě v této části života píše Nietzsche některé ze svých nejvýznamnějších (např. *Mimo dobro a zlo* a *Genealogie morálky*) či nejznámějších (např. *Antikrist*) prací.

Zdůvodnění, které autorka předkládá (odkazuje na chřadnoucí zdraví a postupný úpadek fyzických a duševních sil – s. 39-40¹), je sice částečně akceptovatelné, ale i tak mám jakožto oponent dojem, že by si poslední kapitola zasloužila větší prostor i péči. Nepoměr mezi první a třetí částí práce je prohloubena i tím, že se autorka v určitých pasážích první kapitoly věnuje výkladu Nietzscheho filozofie (např. s. 21-24) bez přímé souvislosti s nadčlověkem, příp. poměrně rozsáhle pojednává o inspiračních zdrojích k Nietzscheho konceptu *génia* – Kantovi

¹ Nietzscheho zdravotního stav od konce 80. let představuje odborný zájem řady autorů a přestože i tato bakalářská práce se o psychické a tělesné kondici Nietzscheho opakovaně zmiňuje, žádný z dosud publikovaných odborných vyjádření necituje. Osobně doporučuji např. Huenemann, Ch. 2013. „Nietzsche's Illness“ In: Gemes – Richardson (eds.) *The Oxford Handbook of Nietzsche*, s. 63-80.

a Schopenhauerovi (s. 17-19). Nechci tvrdit, že by v práci druhá jmenovaná pasáž neměla být, ale možná by si zasloužila být vyčleněna do vlastní podkapitoly.

V průběhu celé práce se jinak korektně snaží držet předsevzatého úkolu a ač konstatuje některé radikální zlomy Nietzscheho filozofie, přesto dokladuje určitou kontinuitu myšlenek a to i v konceptu, na nějž se zaměřila. V případě konceptu „nadčlověka“ jde podle autorky o tato vývojová stadia: génius-svobodný duch-nadčlověk (autorka poté hovoří i o čtvrté vývojové fázi – Nietzsche sám (s. 40) – ale tu hned sama relativizuje s odkazem na to, že poslední roky Nietzscheho tvorby nemusíme považovat za relevantní).

Na podporu svých závěrů předkládá a analyzuje řadu pasáží a aforismů z Nietzscheho knih. Ty někdy komentuje samostatně, jindy si vypomáhá interpretacemi ze sekundární literatury, s nimiž se ztotožňuje. V této souvislosti mne napadá, že je možná trochu škoda, že práce nezmiňuje žádné interpretace, se kterými by autorka nesouhlasila. Na pozadí vlastní argumentace věnované tomu, proč je daná interpretace nesprávná, by bylo možné vyjádřit vlastní postoj a textu by to dodalo dynamiku. Zvláště u výkladu autora, jakým je Nietzsche, lze předpokládat, že k problémům diskutovaným v práci bude existovat velice různorodá – a často možná i kontradiktorická – interpretace (viz otázky k diskusi při obhajobě).

K faktické stránce věci, nakolik mohu s ohledem na svoji odbornost soudit, nemám výhrad až na jednu zmíněnou informaci o tom, že *zoroastrismus* vznikl v 2. st. př. n. l. (s. 29). I když zdroj tohoto učení není znám s naprostou jistotou, všechny významné zdroje uvádějí podstatně dřívější dobu formování.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

K tomuto bodu konstatuji, že na obecné úrovni je formální stránka práce v pořádku, i když překlepy nebo jiné nedůslednosti pozorný čtenář zaznamenat může. Níže předkládám telegrafický seznam vybraných nepřesností a věcí k diskusi

Např. věta: „*Jeho práce jsou však do dnes nemálo rozporuplné*“ (s. 7) nejenže obsahuje chybu – *do dnes* se správně píše *dodnes* – ale ani nedává dobrý smysl, neboť slovo *rozporuplný* znamená něco jako *vnitřně nejednoznačný* a nehodí se pro vyjádření patrně zamýšlené myšlenky „*jeho práce je dodnes předmětem sporů*.“

Podobně nikoli *na potřetí*, ale *napotřetí* (s. 15), nikoli *...historii umění...* ale *...historií umění...* (s. 10), nikoli *...mělo být kontrastováno...* ale *...měl být kontrastován...* (s. 10), nikoli *...přijmout života...* ale *...přijmout život...* (s. 37), nikoli *...jsem se zde mohli setkat...* ale *...jsme se zde mohli setkat...* (s. 37)...

Hádám, že na s. 19 na začátku druhého odstavce má být „Kant i Schopenhauer“ a nikoli „Nietzsche i Schopenhauer“.

Pochybnosti mám rovněž, pokud jde o použití slova *nýbrž*. Zdá se, že autorka používá slovo *nýbrž* ve smyslu *protože, neboť* s. (31 či 41), ovšem *nýbrž* znamená spíše *ale, naopak*.

Na s. 31 jsou uvedeny tři fáze vývoje ducha jako *velbloud – tygr – dítě*, nicméně Nietzsche sám rozlišuje *velbloud – lev – dítě*. S ohledem na to, že toto dělení dále autorka užívá, jde patrně o nešťastnou záměnu dvou kočkovitých šelem a nikoli o faktickou chybu.

Doporučoval bych také zavést jednotnost při zmiňování děl Nietzscheho, kde se jednou hovoří o *Zrození tragédie z ducha hudby*, poté o *Zrození tragédie* a jindy o *Zrození* (s. 9-10) – kratší verze názvů je samozřejmě po prvotním plném uvedení možné používat, nicméně jednotně a je třeba na to upozornit ve stylu: *Zrození tragédie z ducha hudby* (dále jen *Zrození*). Mimochodem v seznamu literatury je název knihy v českém vydání pro změnu uveden zase jako *Zrození Tragédie, Čili Hellénství a Pesimismus*.

Knih *Ecce homo* je v seznamu literatury uvedena dvakrát, zatímco knížka W. Kaufmanna je v seznamu literatury, ale i během citací v textu (např. s. 34) omylem uvedena jako *Phylosopher...* místo *Philosopher...* Tato transkripce s „Y“ se navíc v práci opakuje i u jiných odkazů, viz např. vzadu v seznamu literatury: „LOMAX, J..... *Phylosophy Now*.“

Mám pocit, že anglickojazyčnou verzi anotace neviděl rodilý mluvčí a na jejím znění by se dalo zapracovat.

Seznam klíčových slov uvádí slovo „vývoj“ (mimochodem v názvu v anglickojazyčné verzi jednou jako *progression* a v klíčových slovech jako *development*), což je ale poněkud zvláštní. Domnívám se totiž, že takové slovo by málokdo zadával do vyhledávače, pokud by se chtěl seznámit s problematikou, jež je obsahem této práce.

Nic z výše zmíněného ale samozřejmě práci zásadním způsobem neznehodnocuje.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

K tomuto aspektu práce bych zmínil, že seznam zdrojů čítá velké množství primární literatury (spisy Nietzscheho), ale až překvapivě málo článků časopiseckých (pouze jeden). Autorka v úvodu vysvětluje, že si vybírala specifický – kontemplativní (s. 8) – druh interpretace, a proto se pravděpodobně soustředila jen na úzký okruh autorů. Přesto by asi bylo možné k různým dílčím problémům nalézt úzce zaměřené časopisecké články, které by autorce mohly pomoci se s vybranými aspekty práce vyrovnat.

Malé množství pozoruji i v případě cizojazyčných zdrojů (opět jen jeden text v anglickém jazyce), i když zahraniční autoři samozřejmě namnoze zahrnutí jsou – jen jde o natolik klasické texty, že jsou k dispozici v češtině. Zcela absentují i zdroje psané v německém jazyce (opět registruji překlady, např. Jaspers aj.), kde by bylo nepochybně možné počítat s rozsáhlou a detailní reflexí Nietzscheho díla, která je českému čtenářstvu neznámá.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

Autorka zmiňuje, že Nietzscheho práce trpí častou dezinterpretací a je častým „*terčem útoků*“ (s. 7), leč na žádnou takovou dezinterpretaci přímo neodkazuje² a nevymezuje se vůči ní.

² V jednom momentě sice konkrétně hovoří o „*zneužití Hitlerem*“, ale nijak to nerozvádí ani neuvádí na pravdou míru. Vztah Nietzscheho a nacismu je evergreenem laických diskusí, ale má svoji reflexi i v akademické sféře, viz např. Nehamas, A. 1999. „Nietzsche and ‘Hitler’“ In: *Southern Journal of Philosophy*, roč. 37, s. 1-17.

Možná by bylo zajímavé, kdyby během obhajoby mohla nejkřiklavější příklady zavádějící dezinterpretace, na které narazila, předložit, říct, jakého aspektu Nietzscheho díla se dotýkají a představit vlastní výklad.

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Podle mého soudu se autorka vypořádala s poměrně složitým úkolem prezentovat základní myšlenky Nietzscheho filozofie dobře. Dokázala, že si tohoto autora nastudovala pečlivě a byla schopna samostatně zachytit vznik a postupný vývoj konceptu nadčlověka a získané informace srozumitelně prezentovat. Tím bezesbytku naplnila požadavky na tento typ prací kladené.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A-B podle průběhu obhajoby

V Hradci Králové
24. 8. 2018

PODPIS: